

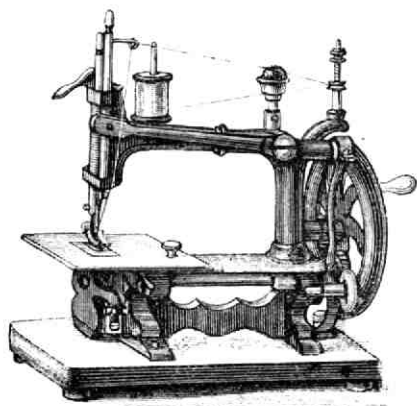
Beschrijving en gebruiks-aanwijzing der dubbele stiksteek-naaimachines uit de fabriek van D. W. van Rennes

<https://hdl.handle.net/1874/235025>

mm 11722

S. a. I, 24.

BESCHRIJVING EN GEBRUIKS-AANWIJZING
DER
DUBBELE STIKSTEEK-
NAAIMACHINES

UIT DE FABRIEK

VAN

D. W. VAN RENNES.

BEKROOND:

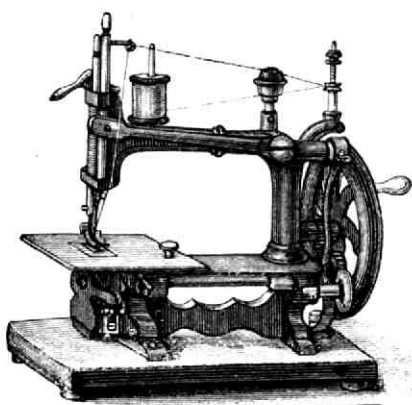
AMSTERDAM 1856.

WEFNEN 1873.

UTRECHT. — „Drakenburg,” Oudegracht bij de St. Jansbrug G, 43.

BESCHRIJVING EN GEBRUIKS-AANWIJZING
DER
DUBBELE STIKSTEEK-
NAAIMACHINES

UIT DE FABRIEK
VAN
D. W. VAN RENNES.

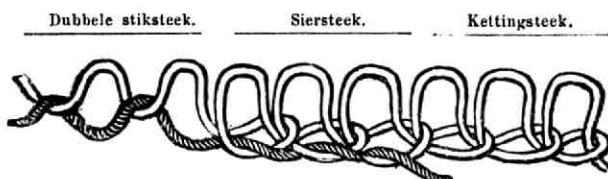
BEKROOND:

AMSTERDAM 1856.

WEFNEN 1873.

UTRECHT. — „Drakenburg,” Oudegracht bij de St. Jansbrug G, 43.

Figuur 1.

Sedert geruimen tijd heeft men getracht, naaimachines te vervaardigen, die én met den **Kettingsteek** én met den **dubbelen stiksteek** werken.

Ofschoon nu dit doel door verschillende fabrikanten bereikt is, zoo hebben toch die producten bij het publiek geen ingang gevonden :

- 1°. door den hoogen prijs ; maar vooral
- 2°. door het samengestelde der machines, waardoor zij in handen van het publiek minder geschikt bleken te zijn.

Het is mij niet alleen gelukt, eene machine te vervaardigen, waarmede men in dubbelen stiksteek, kettingsteek en siersteek kan werken, maar de inrichting om de beide laatste steken te verkrijgen, is zoo eenvoudig, dat zij de kosten der machine bijna niet verhoogt en in het gebruik niet de minste moeite veroorzaakt.

Behalve de genoemde heeft deze machine ook nog de volgende voordeelen :

1. Zij is de eenvoudigste dubbele-stiksteekmachine, daardoor goedkoop te vervaardigen en weinig reparatie vereischende.

2. Zij werkt met minder geruisch dan andere dubbele-stiksteekmachines.
3. Het opwinden der spoelen en het inleggen van het spoelbakje is veel eenvoudiger dan bij andere machines.
4. De spanning heeft bijna geene verandering noodig en daardoor zijn de steken op de dikste overnaden even goed aangetrokken als op de dunste stof.
5. De machine is de kortste van alle bekende dubbele-stiksteekmachines en daardoor minder aan breken onderhevig.

De machine maakt elastische dubbele stiksteek zoowel in dunne als in dikke stof, en geeft bovendien de gewone kettingsteek, ook als siersteek (kettingsteek met onderdraad, die, vooral wanneer men met verschillende kleuren van zijde werkt, een zeer schoon effect maakt.)

Hoewel nu mijne fabriek in verhouding tot de Amerikaansche en Duitsche zeker niet noemenswaard is, en er geenszins die enorme massa's afgeleverd worden, zoo kan het toch wel voor den bijval pleiten, dat in ruim 8 jaren, gedurende welke de fabriek bestaat, meer dan 4000 machines zijn afgeleverd, een getal dat zelfs belangrijk wordt, als men in aanmerking neemt, dat die alle *en détail* in ons land geplaatst zijn, en er voor de verdere uitbreiding van dit artikel geene kosten zijn gemaakt.

Ofschoon de behandeling dezer machines uiterst eenvoudig is, zoo is het toch noodig zich met het mechaniek genoegzaam vertrouwd te maken, waartoe de in de volgende bladzijden vermelde voorschriften dienen.

D. W. VAN RENNES.

Instandhouding der Naaimachine en het naaien met dezelve.

Inoliën.

Voor het inoliën moet men fijne machine-olie nemen, en daarmede bij veelvuldige gebruik dagelijks smeeren, zooals voor en achter aan de drijf-as, de *as* van het *grootte wiel*, den *hefboom* der naaldstang, de wrijvende deelen van den *voortduwer*; de naaldstang.

Het is goed, na het inoliën, de machine gedurende eenige minuten snel in beweging te brengen en daarna de overvloedige olie af te wisschen.

Inzetten der naalden.

Het inzetten der naald kan men op de volgende wijze het best uitvoeren: men draait het drijf-wiel tot de naaldstang haren hoogsten stand bereikt heeft, neemt de naald zoodanig in de hand dat het nummer, op het dikke gedeelte der naald links geplaatst is, en schuift ze in de naaldstang; steekt daarna den draad door het oog der

naald en brengt de naaldstang iets lager, door het wiel zoover te draaien dat het stelplaatje in de insnijding van de naaldstang kan gedrukt worden; wanneer men nu den draad strak op de plaat gespannen houdt, kan men nauwkeurig zien of het oog der naald boven of onder de doekplaat is.

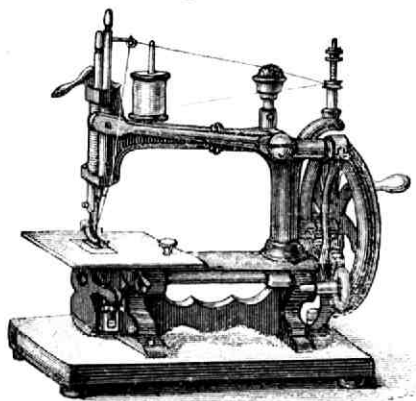
Het stellen der naald komt dus hoofdzakelijk hierop neder :

1. Moet het nummer der naald links geplaatst zijn.
2. Moet het oog der naald gelijk zijn met de doekplaat, wanneer het stalen plaatje in de insnijding der naaldstang is.
3. Moet het oog der naald zuiver in de richting der as geplaatst zijn.

Over het insteken van den draad.

De spoelstang van iedere machine welke uit de fabriek afgeleverd wordt, verpakt of niet, is met een klos garen voorzien. De daarvan afloopende draad is zoo op de machine gespannen als noodig is om daarmee te werken. Hij gaat van den garenklos achter langs het sponsebakje, van links naar rechts tusschen de beide spanningschijfjes, over het sponsje naar het oog boven aan den naaldstang bevestigd. Van achter naar voren wordt de draad door dit oog gestoken, gaat van daar tusschen de beide armen door naar het oog der naald, waardoor de draad nu van rechts naar links gehaald wordt. Het is raadzaam om, alvorens men tracht te draaien, eerst den loop van dezen draad nauwkeurig na te gaan, om later geene misgrepen te doen. Men neme daarna den draad uit de naald, opdat die, bij het draaien der machine, niet om den haak gevoeld worde. (Zie figuur 1.)

Figuur 2.

Het naaien.

Eer men begint te naaien brengt men spoel en bakje op hare plaats, zie pag. 8 en 9, trekt vervolgens den bovendraad 8 of 10 centimeters door het oog der naald, en draait het drijf wiel om tot de naald haren hoogsten stand heeft bereikt; heft dan den stofdrukker naar boven, door middel van het excentriekje, dat zich aan deszelfs boveneinde bevindt, leg de te bewerken stof onder den stofdrukker en laat dezen dan weder door het excentriekje op de stof neer.

Vervolgens brengt men het wiel in de richting van een uurwijzer in beweging, waardoor de stof van zelve voorwaarts schuift, maar waarbij is op te merken, dat men die wel mag besturen maar volstrekt niet trekken, omdat dit het voortschuiven zoude verhinderen

Het regelen der spanning van den draad.

Om den draad strakker te spannen, wordt de gerande kopschroef van het spanningstoestel, naar de *rechterzijde* gedraaid, om de spanning te verminderen, naar de *linkerzijde*. De draad is te strak gespannen, wanneer de

steken te veel ingetrokken zijn, of de te bewerken stof teruggehouden wordt, of ook, wanneer de draad breekt.

De spanning is te zwak, indien de steek onder aan de stof te los is.

Het regelen van de grootte der steken.

Wanneer men den greep aan de exentrieke schijf (onder de plaat) naar boven trekt, dan wordt de steek grooter; duwt men hem daarentegen naar beneden, dan wordt de steek kleiner. Duwt men den greep echter te ver naar beneden, dan wordt de steek hoe langer hoe kleiner, totdat eindelijk het voortschuiven geheel ophoudt; er vormen zich dan onder aan de stof dikke lussen garen, terwijl de draad bijna bij iederen steek breekt.

Het vullen der spoel.

Om de spoel met garen te vullen, drukt men haar op de stift van den spoelwinder (waarvan de gutta-percha ring eerst tegen het drijf wiel gebracht wordt) en wel de grootste vlakke links, vervolgens sla men het garen een paar malen om de spoel, draait de machine als naar gewoonte en laat zoo veel garen afloopen tot dat zij bijna vol is; vooral moet er op gelet worden dat het garen niet al te vast gewonden wordt en de spoel niet geheel vol mag zijn.

Figuur 3.

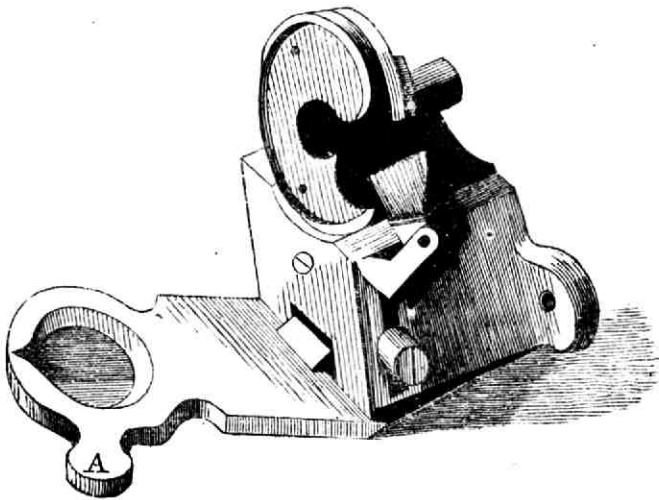

Het inzetten der spoel in het spoelbakje.

Men legge de spoel zoodanig in het bakje dat haar grootste vlakke boven ligt vervolgens steekt men de draad

door het gaatje 1 naar buiten, door 2 dan weder naar binnen en ten slotte door 3 weder naar buiten. De lengte van den draad buiten het bakje moet ongeveer 2 à 3 centimeter zijn.

Figuur 4.

Het inbrengen van het spoelbakje in de ijzeren klep.

Om het bakje dat nu met de spoel is gevuld op zijn juiste plaats te brengen, slaat men de ijzeren klep, welke zich voor de haak bevindt naar beneden, door bij A in figuur 2 in linksche richting te drukken, legt vervolgens het bakje in de holte zoodanig dat het tuitje in de daarvoor aangebrachte gleuf past, en brengt daarna door een snellen rechtschen druk bij A de klep weder naar boven, waarna men zich overtuige of het bakje zich los tusschen de klep en haak bewegen kan.

Ketting- en Parelsteek-apparaat.

Het kettingsteek-apparaat bestaat uit een bakje even als dat voor den stiksteek, met dit onderscheid, dat de stift in 't midden daarvan langer en puntiger van vorm is. Door dit bakje *zonder* spoel in de ijzeren klep te brengen verkrijgt men op de gewone wijze kettingsteek. Legt men er *tevens* een spoel met garen in, dan verkrijgt men kettingsteek met onderdraad, of parelsteek, welke dan even als de kettingsteek behandeld wordt; met verschillende kleuren van zijde werkende bekomt men een zeer fraaien steek. Dit apparaat is om zijne eenvoudigheid en omdat het tot heden toe bij geene machine is aangebracht zeer aan te bevelen.

Het einde van eenen naad.

Heeft men een naad gereed, dan houdt men op met draaien op 't oogenblik, dat de naald buiten de stof is, trekt den draad ongeveer acht centimeter door het oog der naald en knipt hem dan boven de stof niet te kort af, waarna men de genaaide stof, naar de linkerzijde onder den stofdrukker door, wegtrekt. — Bij vele naden, is het aanbevelingswaardig het einde nog met eene gewone handnaald te bevestigen.

Hoek- en boognaden.

Wil men een naad maken, die een hoek of boog beschrijft, dan laat men, ter plaatse waar men wenscht te wenden, de naald niet geheel uit de stof komen, licht den stofdrukker op en draait dan de stof naar de gewenschte richting. Men kan op deze machine de willekeurigste bogen en modellen maken; natuurlijk behoort daartoe echter meerdere oef-

ning dan voor rechte naden, aangezien men met de hand de richting leiden moet.

Moeielijk te bewerken stoffen.

Er zijn eenige dichte of harde, met zeer veel appretuur voorziene stoffen, welke niet alleen op iedere naaimachine, maar ook met de hand zeer moeielijk te naaien zijn. In deze zwaarigheid kan te gemoet gekomen worden, door de oppervlakte van de stof, op de plaats waar men wenscht te naaien, met harde witte zeep, tamelijk sterk, te bestrijken en te zorgen dat het sponsje in den olieër goed met olie gedrenkt is.

Het naaien met het stellinaal.

Het bijbehorende stellinaal dient tot nauwkeurige leiding bij het naaien van éénen of meer met ééne zijde der stof evenwijdig loopende naden. Het liniaal wordt, door middel van eene gerande kopschroef op de machineplaat bevestigd en kan willekeurig geplaatst worden.

Het zoomen zonder zoomer.

Men vouwe den zoom dubbel in, doch zooveel mogelijk gelijkmatig en late denzelfden daarna langs het stellinaal loopen, nadat men dit op den juisten afstand gebracht heeft.

Het zoomen met den zoomer.

Men schroeft den zoomer, door middel van de gerande kopschroef, boven het eerste gat zoodanig op de machineplaat, dat de nauwere opening van de trechter digt vóór de naald komt te liggen en dat de uiterste linker-

zijde des trechters juist in ééne richting met de naald staat. Daarna vouwt men 3 à 4 centimeter van de te zoomen stof op de breedte van den zoom met de hand om en trekt haar door den trechter tot onder de naald, laat dan den stofdrucker neder en gaat als gewoonlijk met naaien voort, waarbij men slechts heeft zorg te dragen, dat de trechtersvormige zoomer steeds genoegzaam met de stof gevuld wordt, daar deze anders slechts éénmaal omvouwt.

Met denzelfden zoomer een dubbelzoom of overnaad te maken.

Om zulk een naad te maken worden de zijden der te zoomen stof zóó over elkander gelegd, dat de onderste een halven duim voor de andere uitsteekt; even als bij een gewonen zoom, laat men dien nu, zóó gevouwd, door den trechter loopen en behoeft slechts acht te geven, dat de beide zijden van de stof op gelijken afstand van elkander verwijderd blijven vóór zij in den zoomer gaan.

Heeft men op deze wijze den eersten naad gemaakt, dan spreide men de beide deelen van de stof uit elkander, strijkt den zoom plat en naaie, door een tweeden naad dicht bij den rand van den zoom, dezen vlak. — Tot dit laatste werk heeft men natuurlijk den zoomer niet noodig.

Naaigaren of zijden.

Tot het naaien van witte stoffen gebruikt men 't best, het voor deze machines bestaande machine-garen, maar geen glanzend, vooral niet voor de onderdraad.

Wat het gebruik van zijde betreft, zoo is het noodig, dat deze op alle plaatsen even sterk en niet van ongelijkmatige dikte zij.

Bij het naaien met de machine wordt met veel fijner garen of zijde gearbeid, dan bij het naaien met de hand.

Het reinigen der machine.

Van tijd tot tijd behoort de machine gereinigd te worden door met een penseel de plaatsen om den haak van het aankleevend vuil en kleine draadjes te ontdoen. Overigens kan van de machine niets uit elkander genomen worden en *wordt ook ten zeerste daartegen gewaarschuwd.*

Alle overige plaatsen, waar zich vuil kan nederzetten, kunnen afgewischt worden, zonder dat het noodig is iets uit elkander te nemen.

Bemerkingen over somtijds voorkomende ongeregeldheden bij het naaien.

Oorzaken, waardoor de draad dikwijls breekt.

1. dat dezelve te strak gespannen is ;
2. dat de te bewerken stof zeer dik geweeft is of te veel appretuur bevat (hiervoor helpt het strijken met witte zeep);
3. wanneer de steek zoo klein gesteld is , dat de stof nauwelijks voortschuift ;
4. wanneer dikke plaatsen in de stof voorkomen, waardoor dezelve niet voortschuift, maar haken blijft; (indien dit voorkomt, heeft men slechts den voortduwer met de hand een weinig voort te helpen);
5. wanneer het oog der naald te scherp is , zoodat het snijdt. (Dit komt bij de door mij geleverde naalden zeer zelden voor ; mogt dit echter bij eene enkele het geval zijn , dan neme men een grove draad, een weinig olie en fijne amaril en slijpe daarmee het oog der naald glad.)

Oorzaken van het overspringen van steken :

1. dat de naald hooger of veel dieper zit, dan voorgeschreven is ;

2. dat de naald krom is en daardoor te ver van den haak afstaat en deze dus niet altijd de lus grijpt;
3. dat het oog der naald niet juist in de richting der drijfjas is;
4. dat de naald in verhouding tot het garen veel te grof is;
5. wanneer men batist of het fijnste linnen met eene grove naald naait;
6. wanneer de schroeven aan de stang, welke den hefboom in beweging brengt, los zitten, zoodat de naaldstang te veel speelruimte heeft;
7. wanneer de stof te veel appretuur bevat. (Men heeft dan slechts noodig de stof met zeep te bestrijken.)

**Oorzaak, dat de stof niet recht maar scheef
over de machine loopt:**

Dat de naald verbogen is en bij het insteken de stof naar eene zijde trekt.

**Oorzaken, waardoor de stof in 't geheel niet of
slechts zeer onregelmatig voortschuift.**

1. dat de steek te klein is;
 2. dat de spanning van den draad te los is, zoodat zich van onderen lange lussen vormen, die het voortschuiven verhinderen;
 3. dat dikke plaatsen in de stof voorkomen, welke tegen den stofdrucker komen; (men moet dan den voortduwer met de hand een weinig voorthelpen.)
 4. dat de voortduwer slecht geolied is.
-

Bij iedere machine wordt afgeleverd:

1. een schroevendraaier tot het vastzetten der naald;
 2. een zoomer;
 3. een stellinaal met schroef;
 4. vier naalden;
 5. een spoelbakje voor dubbele stiksteek;
 6. een spoelbakje voor ketting- en koordsteek;
 7. vier spoelen;
 8. een oliekannetje;
 9. eene gebruiks-aanwijzing;
 10. een kistje.
-

Stoondruk van de Firma L. E. Bosch & Zoon, Utrecht.